

T.C.
BAŞBAKANLIK
Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele
ULUSAL EYLEM PLANI

2007 - 2010

**KADINA YÖNELİK
AİLE İÇİ ŞİDDETLE
MÜCADELE PROJESİ**

T.C.
BAŞBAKANLIK
Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı

2007 - 2010

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU

T.C.
Başbakanlık
Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından Avrupa Birliği'nin mali katkısı ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun teknik desteğiyle yürütülen Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Mücadele Projesi kapsamında hazırlanmıştır.

ISBN 978-975-19-4199-2

İÇİNDEKİLER

I. Sunuş	5
Nimet ÇUBUKÇU Devlet Bakanı	
II. Önsöz	6
Esengül CİVELEK Kadının Statüsü Genel Müdürü	
III. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele	9
Uluslararası Gelişmeler Türkiye'deki Gelişmeler	
IV. Ulusal Eylem Planı Amaç ve Hedefler	18
Ulusal Eylem Planının Amacı Ulusal Eylem Planının Hedefleri	
V. Eylem Planı	23
1. Yasal Düzenlemeler	
2. Farkındalık Yaratma ve Zihniyet Dönüşümünün Sağlanması	
3. Kadının Güçlendirilmesi	
4. Koruyucu Hizmet Sunumu	
5. Tedavi ve Rehabilitasyon Hizmetlerinin Sunumu	
6. Kurum ve Kuruluşlararası İşbirliği	
VI. Kısaltmalar	36

SUNUŞ

Kadına yönelik şiddet bir insan hakları ihlalidir.

Ne yazık ki; Kadına yönelik aile içi şiddet, 21. yüzyılda da tüm dünyada ekonomik, sosyal ve coğrafi sınır tanımaksızın varlığını sürdürmektedir. Şiddet, kadının yalnızca bedensel ve ruh sağlığını etkilemekle kalmayıp, kendine saygısını, güvenini, yaşam kalitesini ve kendi yaşamını kontrol etme yetisini de yitirmesine neden olmaktadır. Kadınların hukuki, sosyal, siyasal ve ekonomik statülerinin yükselmesini engellemektedir.

Gerek uluslararası yükümlülüklerimiz ve gerekse ulusal mevzuatımızdaki düzenlemeler çerçevesinde ilgili tarafların işbirliği ile bu konuda yoğun çalışmalar başlatılmıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadele doğrultusunda, şiddet mağduru kadınların korunması, desteklenmesi ve failerin cezalandırılması konularında gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Ancak kadına yönelik şiddetle, özellikle kendilerini en güvende hissettikleri aile içinde meydana gelen şiddetle mücadelede sadece yasal düzenlemelerin yapılmış olması yeterli değildir. Kadına karşı şiddetin önlenmesinde toplumsal cinsiyet eşitliği duyarlılığının artırılması ve zihinsel dönüşümün sağlanması son derece önemlidir.

Hükümetimizin kadına yönelik aile içi şiddetin kabul edilemez olduğu olgusuna dair kararlılığına ve başlattığı çok yönlü ve topyekün seferberliğe; kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele çerçevesinde ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile üniversiteler ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla hazırlanan “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı”, büyük bir katkı sağlayacaktır. Bu vesileyle, başta Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü olmak üzere, Planının hazırlanmasına katkıda bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşları ile emeği geçen üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarına teşekkür ediyor ve bu Eylem Planında yer alan aktivitelerin hayata geçirilmesi için tüm ilgilileri işbirliğine davet ediyorum.

Nimet ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı

ÖNSÖZ

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kadına yönelik aile içi şiddet, mücadele edilmesi gereken ciddi bir toplumsal sorun olarak varlığını sürdürmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 11.10.2005 tarihinde "Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi" amacıyla oluşturulan Meclis Araştırma Komisyonunun konuya ilişkin kapsamlı raporunu takiben, 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelge'si yayınlanmıştır. Genelge ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve medyanın konuya ilişkin somut görevleri belirlenmiş, topyekün bir mücadele başlatılmıştır. Söz konusu Genelge uyarınca kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetlerinin önlenmesi konularında koordinatör kurum olarak görevlendirilen Genel Müdürlüğümüz çeşitli projeler ve faaliyetler kapsamında bu alanda çalışmalarını sürdürmektedir. Genelge'nin "Kadına Yönelik Şiddet Konusundaki Çözüm Önerilerinin Yaşama Geçirilmesinde Koordineli Çalışması Gereken Kurumlar" bölümünün "Hizmet Kurumları" alt başlığı altındaki 9. Madde ile Ulusal Eylem Planı hazırlama yükümlülüğü Genel Müdürlüğümüze verilmiştir.

Kadına yönelik aile içi şiddetin ortadan kaldırılması için kurumsal yapıların güçlendirilmesi amacıyla Avrupa Birliği'nin mali katkısı ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun teknik desteği ile Genel Müdürlüğümüz tarafından yürütülen "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi" kapsamında "2007-2010 Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı" hazırlanmıştır. Plana, kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra yerel yönetimlerin, üniversitelerin ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanında çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarının katkıları da sağlanmıştır.

Ulusal Eylem Planı kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadeleyle ilişkin 6 temel alanda iyileştirmeler hedeflenmiştir. Söz konusu alanlar;

- Yasal düzenlemeler,
- Toplumsal farkındalık ve zihinsel dönüşüm,
- Kadının sosyo-ekonomik konumunun güçlendirilmesi,
- Koruyucu hizmetler,
- Tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri ve
- Sektörlerarası işbirliği'dir.

Eylem Planı, bu temel alanlar kapsamında geliştirilen hedefler doğrultusunda gerçekleşmesi gereken kapsamlı ve uygulanabilir faaliyetleri, sorumlu kurumlar ve işbirliği yapılacak kurum ve kuruluşları içermektedir. Genel Müdürlüğümüz Planda belirlenen faaliyetlerin uygulanmasında ve izlenmesinde koordinasyon görevini sürdürecektir ve ihtiyaç duyulduğu her alanda yol gösterici olacaktır.

Kadınların insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, toplumsal yaşamda konumlarının güçlendirilmesi, eşit hak, fırsat ve imkanlardan yararlanmaları amacına katkı sağlayacak “2007 - 2010 Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı”nda belirlenen hedeflere; ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve medya işbirliği ile, güç birliği içerisinde gerçekleştireceğimiz kapsamlı ve koordineli çalışmalar sonucu ulaşabileceğimiz inancıyla saygılar sunarım.

Esengül CİVELEK
Kadının Statüsü Genel Müdürü

III. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE

Kadınlara yönelik aile içi şiddet temel insan hakları ve özgürlüklerin ihlali olup kadınlarla erkekler arasında eşit olmayan güç ilişkilerinin sonucu ortaya çıkan toplumsal bir sorun ve önemli bir halk sağlığı problemidir. Bu sorun özel alanda meydana geldiği için çoğu zaman gizli tutulmakta, boyutlarının tespiti son derece güç olmaktadır. Kadınların hem toplumda hem aile içindeki karar süreçlerinde erkeklerle eşit düzeyde yer alamaması, sosyal ve ekonomik statülerinin düşük olması, kadınları şiddete karşı zayıf konuma itmektedir.

Şiddet olayları ile her gelir ve öğrenim düzeyinde, her yaşta, evli, bekar ya da boşanmış kadınlar karşılaşabilmektedir. Kadına yönelik şiddet konusunda araştırmalar özellikle 1990'lardan sonra artmaya başlamış ve kadına yönelik şiddetin yaygınlığı, sebep ve sonuçları hakkında önemli bilgiler ortaya çıkmıştır. Dünya Sağlık Örgütü tarafından 10 ülkede (Bangladeş, Etiyopya, Japonya, Brezilya, Peru, Namibya, Samoa Adaları, Sırbistan - Karadağ, Tayland, Tanzanya) 24 000 kadın ile görüşülerek gerçekleştirilen araştırmaya göre, eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı %13 - 61, cinsel şiddete uğrayan kadınların oranı %6 - 59, duygusal şiddetle karşılaşan kadınların oranı ise %20 - 75 aralığındadır.¹ Yapılan bir diğer araştırma, Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) her 15 saniyede bir kadının, genellikle kocası/partneri tarafından dövülmekte olduğunu ortaya koymuştur.²

Birleşmiş Milletler (BM) Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesinde³ kadına yönelik şiddet, *"ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma"* şeklinde tanımlanmaktadır. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti, *"bir kadına sırf kadın olduğu için yöneltilen ya da oransız bir şekilde kadınları etkileyen şiddet"* olarak tarif etmektedir.⁴

Aile içi şiddet, *"özel yaşamda, genellikle cinsel ilişki ya da kan bağı ile bağlı bireyler arasında vuku bulan bir şiddet türü"* olarak tanımlanmaktadır.⁵ Çoğunlukla erkekler tarafından kadınlara veya çocuklara yönelik olarak uygulanmaktadır. Aile içi şiddet, kadınlara yönelik şiddetin en yaygın fakat görünürlüğü en az olan türüdür. Aile içi şiddet, fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet dâhil, çok çeşitli şekillerde ortaya çıkabileceği gibi ekonomik açıdan mahrum bırakma ya da çevresinden izole etme şeklinde de görülebilmektedir.

Bu tür şiddet eylemleri, kadınları en temel insan haklarından ve temel özgürlüklerinden mahrum etmekte; kadınların fiziksel ve üreme sağlığına ciddi biçimde zarar vermekte, kimi durumlarda yaşamlarını kaybetmelerine neden olmaktadır. Ancak, kapalı kapılar ardında, karşılıklı duygusal bağların ve sorumlulukların olduğu yakın ilişkide ortaya çıkan bu şiddetin etkisi görünürdeki fiziksel yaraların izin- den çok daha derin olabilmektedir. Şiddete maruz kalan kadınlarda ciddi psikolojik problemler ortaya

1 WHO Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence Against Women Initial Reports on Prevalence, Health Outcomes and Women's Responses, (Geneva, WHO, 2005)

2 Dünya Kadınları hakkında BM Çalışması, 2000

3 BM Genel Kurulunun 22 Aralık 2003 tarihli toplantısında aldığı 58/147 sayılı "Kadınlara Karşı Aile İçi Şiddetin Ortadan Kaldırılması" Konulu Kararı

4 CEDAW Komitesinin 19 Nolu tavsiye kararında (1992)

5 BM Genel Kurulunun 22 Aralık 2003 tarihli toplantısında aldığı 58/147 sayılı "Kadınlara Karşı Aile İçi Şiddetin Ortadan Kaldırılması" Konulu Kararı

çıkabilmekte, toplumsal hayata katılma ve kendi hayatlarını kazanmada güçlükler yaşayabilmektedirler. ABD'de yapılan bir araştırma ile 1 yıllık süre içerisinde şiddete maruz kalan kadınların %59'unun ciddi psikolojik sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir.⁶ Kadına yönelik şiddet, kadınların sosyal ve ekonomik yaşama etkin katılmasını da engellemektedir.

Kadına yönelik aile içi şiddetin, bu şiddete tanık olan çocuklar üzerinde de önemli sonuçları bulunmaktadır. Şiddete tanık olan çocuklarda sağlık problemlerinin yanı sıra, davranış bozukluğu, duygusal travma ve okul başarısızlığı gibi sorunların sıkça yaşandığı belirlenmiştir. Şiddet hem birey olarak kadını hem de ailesini dolayısıyla toplumu güçsüzleştirmektedir. Kadına yönelik şiddetin maliyeti yalnızca şiddet mağdurlarına verilen hizmetlerden (sağlık hizmetleri, sığınma evi, danışma merkezleri, acil telefon hatları gibi) ya da faillere yönelik yapılan işlemlerden (polislerin, savcılarının, mahkemelerin, ceza evlerinin maliyeti) oluşmamaktadır. Bu doğrudan maliyetin yanı sıra, üretimin ve istihdamın düşmesine (şiddet mağdurunun üretimdeki verimliliğinin düşmesi, mağdurların ve faillerin işe devamının aksaması gibi) neden olan dolaylı maliyeti de vardır. Örneğin, 2004 yılında İngiltere'de yapılan bir çalışma, kadına yönelik şiddetin doğrudan maliyetinin 5,8 milyar sterlin dolaylı maliyetinin 23 milyar sterlin olduğunu belirlemiştir. Yapılan analizler, kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesinin maliyetinin, şiddet mağdurlarının tedavi ve korunma maliyetleri ile faillele ilgili yapılan yasal kovuşturmalardan toplam maliyetinden çok daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle şiddetin ortaya çıkmaması için yapılacak girişimler hem kadınlar hem de toplum açısından çok daha önemlidir.

ULUSLARARASI GELİŞMELER

Kadına yönelik şiddet, uluslararası toplulukların gündemine kadının insan hakları kavramı çerçevesinde girmiştir.

Birleşmiş Milletler 1975-1985 arasında Kadın On Yılı ilan etmiş ve bu süreçte özellikle uluslararası kadın hareketi etkili olmuştur. Böylece kadına yönelik şiddet konusunda uluslararası norm ve standartlar belirlenmiş, raporlar hazırlanmıştır.

Başlangıçta kadına yönelik şiddet sadece aile bağlamında ele alınmıştır. Örneğin 1975 yılında Meksika'da yapılan Dünya Kadın Konferansı'nda kabul edilen Eylem Planı'nda ailenin ve aile bireylerinin eşitliğinin ve güvenliklerinin temini için eğitim programlarının yapılması tavsiye edilmiş, ancak şiddet konusuna özel bir vurgu yapılmamıştır. Bu Konferansın paralel sivil toplum kuruluşları (STK) oturumlarında ise kadına yönelik şiddetin değişik biçimleri dile getirilmiştir. 1980 yılında Kopenhag'da yapılan İkinci Dünya Kadın Konferansında, aile içinde kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin kabul edilen ilke kararında, şiddet daha çok sağlık konusu olarak ele alınmış, kadınların ve çocukların

⁶ BM Genel Sekreterliğince hazırlanan "Advancement of women: In-depth study on all forms of violence against women" başlıklı rapor. (A/61/122/Add.1), 2006

şiddetten korunması için programların geliştirilmesi konusunda çağrı yapılmıştır. Kadına yönelik şiddet konusu en kapsamlı biçimde 1985'de Nairobi'de gerçekleştirilen 3. Kadın Konferansında ele alınmıştır. Nairobi, Geleceğe Yönelik Stratejiler kapsamında, kadına yönelik şiddetin tüm toplumlarda ortaya çıktığı belirtilmekte ve ev içinde kadına yönelik şiddet, insan ticareti, silahlı çatışmalarda kadının durumu gibi, kadına yönelik şiddetin farklı biçimleri üzerinde durulmaktadır.

Bu dönemde kadına yönelik şiddet, Kadın On Yılı'nın amaçlarının gerçekleşmesinin önündeki en büyük engel olarak tarif edilmiş ve bu konu ile BM'nin gündeminde olan eşitlik, kalkınma, barış gibi diğer konular arasında bağlantı kurulmaya başlanmıştır. Geleceğe Yönelik Stratejilerde önleyici politikaların geliştirilmesi, yasal tedbirlerin alınması, mağdurlara yönelik geniş kapsamlı destek mekanizmalarının kurulması ve bu konuda bilinç artırıcı çalışmalar yapılması için çağrı yapılmaktadır.

1993'de Viyana'da gerçekleşen Dünya İnsan Hakları Konferansı ile kadının insan hakları kavramı Birleşmiş Milletler insan hakları belgelerine girmiştir. Kadın hareketinin yoğun çabası ile Viyana İnsan Hakları Bildirgesinde kadına yönelik aile içi şiddet ve kadının insan hakları konusunun yer alması, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda "Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesinin" kabulü için itici bir güç olmuştur. Bu Bildirge ile; kadına yönelik şiddet erkekler ile kadınlar arasında eşit olmayan iktidar ilişkilerinin bir sonucu olarak tarif edilmekte, kadına yönelik şiddetin kadınların ayrımcılığa maruz kalmasına ve kadınların ilerlemesinin engellenmesine neden olduğu belirtilmektedir. Ayrıca Bildirge, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için devletlerin alması gereken önlemleri açıklamaktadır. Viyana Konferansı'nın önemli sonuçlarından biri de 1994 yılında İnsan Hakları Komisyonunca "Kadına Yönelik Şiddetin Sebepleri ve Sonuçlarını" araştırmak üzere Özel Raportör atanmasıdır. Böylece tüm dünyada kadına yönelik şiddet konusunda derinlemesine inceleme yapacak bir mekanizma kurulmuştur.

Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nde (CEDAW) kadına yönelik şiddetle ilgili bir bölüm bulunmamasına karşın; şiddet, Sözleşme'de tanımlanan ayrımcılık kapsamında değerlendirilmektedir. CEDAW Komitesi'nin 12 Nolu Tavsiye Kararı (1989), kadınların şiddetten korunmasının üye devletlerin yükümlülüğünde olduğunu belirtmiş ve ülke raporlarında bu yönde geliştirilen tedbirlerin rapor edilmesi istenmiştir. Komitenin 19 nolu tavsiye kararında (1992) ise, kadına yönelik şiddetin cinsiyete dayalı ayrımcılığın bir sonucu olduğu açıkça beyan edilmiş ve şiddetin en önemli sebeplerinden birinin kadına yönelik ayrımcılık olduğu vurgulanmıştır.

1995 yılında Pekin'de düzenlenen Dördüncü Kadın Konferansında kabul edilen Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformunda, kadına yönelik şiddetin kadınların insan hakları ihlali olduğu benimsenmiştir. Pekin Eylem Platformunda, eşitlik, kalkınma ve barış hedeflerine ulaşılabilmesi için belirlenen, acil tedbir alınması gerekli 12 kritik alandan biri de kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasıdır. Pekin

Eylem Platformunun kabulünün üzerinden beş yıl geçtikten sonra ulaşılan noktayı gözden geçirmek üzere 2000 yılında yapılan **Pekin+5 Konferansı**'nda, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetin, ister kamusal alanda ister özel yaşamda vuku bulsun bir insan hakları meselesi olduğu ve bunun önlenmesinde devletlerin sorumluluğu bulunduğu vurgulanmıştır:

Öte yandan uluslararası kuruluşların çeşitli birimlerinde, hükümetler arası konferanslarda ve zirvelerde kadına yönelik şiddet konusu sürekli gündemde tutulmaktadır.⁷

Uluslararası kamuoyunda kadına yönelik şiddetin bir insan hakları ihlali olarak ele alınmasının en önemli sonucu, bu konuda devletlerin sorumlu kılınmasıdır. Bu gün gelinen noktada, kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması devletlerin hem uluslararası hem de bölgesel alanda oluşturdukları taahhütlerinin bir gereğidir. Böylece kadına yönelik şiddetin izlenmesi, devletlerin bu konuda aldıkları önlemlerin takip edilmesi için çeşitli mekanizmalar kurulmuştur. Kadına yönelik şiddet artık sadece kadın meselesi değil kadın ya da erkek tüm insan hakları savunucularının üzerinde çalıştıkları bir konudur. Bu nedenle kadına yönelik şiddet konusunun bütüncül bir yaklaşımla ve tüm sektörlerin işbirliği ile ele alınması gerekmektedir.

TÜRKİYE'DEKİ GELİŞMELER

Türkiye'de özellikle 1980'lerden sonra kadına karşı şiddetle mücadele için yürütülen kampanyalarla, kadına yönelik şiddet kamuoyu gündeminde yer almıştır. Bu konuda yürütülen ilk kampanya, 1987 yılında kadın hareketi tarafından başlatılan "**Dayağa Hayır!**" kampanyasıdır. Bu kampanya İstanbul'da başlamış daha sonra Ankara başta olmak üzere diğer şehirlere yayılmıştır. Kampanyanın en önemli kazanımı sığınmaevleri ve kadın dayanışma merkezlerinin kurulmasıdır.

Aile içinde şiddete maruz kalan kadınların korunması amacıyla 1998 yılında yürürlüğe giren ve 2007 yılında yeniden düzenlenen 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, önemli bir dönüm noktasıdır. Söz konusu Kanun ile aile içinde şiddete maruz kalan bireylerin korunmasına yönelik olarak Aile Mahkemesi hakimleri tarafından alınabilecek tedbirler düzenlenmiştir.

2000'li yıllarda yasal alanda yapılan yeni düzenlemeler ile başta Anayasa olmak üzere tüm yasalarda kadın-erkek eşitliği güvence altına alınmıştır. Yasalarda kadın-erkek eşitliği ilkesi Anayasa'da 2001 yılında 41. ve 66. maddelerde, 2004 yılında 10. ve 90. maddelerde yapılan değişikliklerle güçlendirilmiştir. Özellikle Anayasa'nın 10. maddesinde yapılan değişiklik, devletin kadın-erkek eşitliğinin yaşama geçirilmesinden sorumlu olduğu hükme bağlanmıştır. Ayrıca 2002 yılında yürürlüğe giren Yeni Medeni Kanun'un ve 2005 yılında yürürlüğe giren Yeni Ceza Kanunu'nun gerek hazırlanması gerekse yasalaşması, kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra kadın konusunda çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluş-

7 BM Genel Kurulun 60/139, 59/167, 59/166, 59/165, 58/147 sayılı ilke kararları, İnsan Hakları Komisyonunun 2005/41 ve 2001/49 sayılı ilke kararları, Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı, Milenyum Zirvesi ve Kalkınma Hedefleri, 1997 yılında Strasburg'ta yapılan II. Hükümet ve Devlet Başkanları Zirvesi, 2005 yılında Varşova'da yapılan III. Zirve vb.

larının ve meslek örgütlerinin yoğun çabası ve işbirliği ile gerçekleştirilmiştir. Sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütleri tarafından ülke çapında “Kadın Bakışı Açısından Türk Ceza Kanunu Reformu Kampanyası” yürütülmüştür. Yasal reformların yapıldığı süreçte, söz konusu yasalar toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısı ile gözden geçirilerek, kadın-erkek eşitliğini sağlayıcı ve kadınları şiddetten koruyucu düzenlemelere yer verilmiştir. Bu alanda atılan en önemli adımlardan biri, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde 11.10.2005 tarihinde “*Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi*” amacıyla bir komisyon kurulmasıdır.

Komisyon çalışmaları sonucunda, sorunun boyutları ve çözüm için gerekli çalışmaların belirlendiği kapsamlı bir rapor hazırlamıştır. Söz konusu Komisyon raporunu takiben, kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için alınması gereken önlemler ve sorumlu olacak kuruluşların belirlendiği 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelge’si yayınlanmıştır. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetlerinin önlenmesi konularında Genelge ile koordinatör kurum olarak belirlenmiştir. KSGM üçer aylık dönemler halinde, sorumlu/işbirliği kuruluşları ve ilgili kuruluşların kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetlerinin önlenmesi konularındaki faaliyetlerine ilişkin rapor hazırlayarak Başbakanlığa sunmaktadır. Söz konusu Genelge gereğince, sorumlu Devlet Bakanı başkanlığında “**Kadınlara Yönelik Şiddet İzleme Komitesi**” kurulmuş ve ilk toplantısını gerçekleştirmiştir.

Söz konusu Genelge çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı hazırlama görevi KSGM sorumluluğundadır.

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi kapsamında tespit edilen görev ve sorumlulukların etkin ve süratli bir şekilde hayata geçirilmesini teminen İçişleri Bakanlığı 11.01.2007 tarihinde tüm valiliklere genelge göndererek çocuk ve kadınlara yönelik şiddet hareketleri ile töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi konularında yürütülmesi gereken çalışmaları belirtmiştir. Adalet Bakanlığı, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un daha etkin biçimde uygulanmasını sağlamak amacıyla, tüm hakim ve savcılara yönelik 01.01.2006 tarih ve 35 sayılı Genelgeyi yayınlamıştır.

Yasal alanda yürütülen çalışmaların yanı sıra, toplumsal duyarlılığın artırılması amacıyla kampanyalar yürütülmektedir. 25 Kasım 2004 tarihinden itibaren KSGM ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) işbirliği ile yürütülen “Kadına Karşı Şiddete Son Kampanyası” çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör, medya kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerle işbirliği yapılarak özellikle erkeklerin bilinçlendirilmesi ve farkındalık kazandırılmasına özel önem verilmektedir. Genel Kurmay Başkanlığı ile işbirliği yapılarak, vatani görevini yapmakta olan er ve erbaşlara yönelik yurttaşlık sevgisi eğitim programına “kadın-erkek eşitliği, kadının insan hakları, kadına yönelik şiddet, töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi” konuları dahil edilmiştir. Bu konuya ilişkin yazılı ve görsel materyaller KSGM tarafından hazırlanmıştır. Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği ile işbirliği yapılarak, erkek giyim

ürünlerinin firma/marka-fiyat etiketlerinin yanında “Kadına Karşı Şiddete Son” ifadeli etiketlerle satışa sunulması sağlanmıştır. Kadına yönelik şiddet, töre ve namus cinayetleri konularında kamuoyunda farkındalık ve duyarlılık yaratmak için Sayın Başbakan ve Kadın, Aile ve Çocuktan Sorumlu Devlet Bakanı’nın yer aldığı spot film hazırlanmıştır.

Bu konuda yürütülen bir diğer kampanya, 2004 yılında Hürriyet Gazetesi, Çağdaş Eğitim Vakfı ve CNN Türk tarafından ortaklaşa başlatılan “**Aile İçi Şiddete Son**” kampanyasıdır. Bu kampanya ile aile içi şiddetin kadın ve çocuklar üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak, şiddetin olmadığı aileler oluşturmak ve toplumun her kesiminde aile içi şiddeti ortadan kaldırmak için yurt içinde ve yurt dışında etkinlikler yürütülmektedir.

Kadına yönelik aile içi şiddet konusunda kamuoyunda farkındalık ve duyarlılık oluşturmak için yürütülen çalışmaların yanı sıra, bu alanda hizmet sunan kamu personeline (kolluk kuvvetleri, yargı organları ve sağlık kuruluşlarında çalışan ve sosyal hizmet alanında görev yapan personel) yönelik hizmet içi eğitim programları yürütülmektedir. Bu kapsamda, İçişleri Bakanı ve Kadın, Aile ve Çocuktan Sorumlu Devlet Bakanı tarafından, 26.12.2006 tarihinde şiddet mağduru kadınlar için ilk başvuru yerleri olan polis merkezleri ve karakollarda çalışan yaklaşık 40.000 Emniyet Teşkilatı personelinin eğitimine yönelik bir protokol imzalanmıştır. “**Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Polisin Rolü ve Uygulanacak Prosedürler Eğitimi Programı**” kadına karşı şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği, şiddet mağdurlarına yaklaşım tarzı, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve diğer ilgili kanunların uygulanması konularını kapsamaktadır.

Adalet Bakanlığı, hakim ve savcılara hizmet içi eğitim programlarında kadına karşı şiddet konuları ile 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanuna da yer vermektedir.

Sağlık Bakanlığı, ülke çapında yaygın olarak eğitim çalışmaları yapan “Üreme Sağlığı Eğitim Merkezleri” aracılığı ile sağlık personelinin katıldığı “Üreme Sağlığı Eğitim Modülü” kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda eğitim çalışmaları yürütmektedir. Yine Sağlık Bakanlığı’nca yürütülen acil servis ebe, hemşire ve sağlık memurlarına yönelik “Acil Bakım Hemşireliği Kursu” kapsamında “Şiddete Maruz Kalma, Pediatrik Aciller ve Bakımı” başlıklı on saatlik ders programı uygulanmaktadır.

Kadınlar arasında görülen intihar vakalarının önlenmesi amacıyla, Sağlık Bakanlığı tarafından geliştirilen “Acil Serviste İntihar Girişimlerine Psikososyal Destek ve Krize Müdahale Programı” kapsamında, 49 ilde 81 pilot hastane belirlenmiş ve acil servisler bünyesinde oluşturulan “Psikososyal Destek ve Kriz Müdahale Birimleri” 01.02.2006 tarihi itibarıyla faaliyete geçmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) “Kadının ve Ailenin Kişisel Kaynaklarının Güçlendirilmesi” çalışmaları kapsamında “**Haydi Kızlar Okula Kampanyası**”nı yürütmektedir. “Etkili Anne Baba Eğitimi” kapsamın-

da ulusal düzeyde etkinlikler düzenlenmekte ve şiddet konusu program içinde yer almaktadır. Ayrıca 4 Temmuz 2006 tarih ve 17 sayılı Başbakanlık Genelgesi dikkate alınarak MEB tarafından hazırlanan Eylem Planı çerçevesinde ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde çok sayıda çalışma ve etkinlikler yürütülmektedir. Diğer taraftan, Halk eğitimi merkezlerinde yaşam boyu eğitim kapsamında kadın ve erkeklerle yönelik işlevsel okuma yazma, gelir getirici meslek kursları, bilgi beceri geliştirme kursları ve aileye yönelik ebeveyn eğitim programları uygulanmaktadır. Aynı zamanda “Aktif Vatandaşlık İçin Kadınların Güçlendirilmesi Projesi” ile kadınların sosyal hayata etkin katılımı hedeflenmektedir. Yetişkin eğitimi yoluyla; erken evlilik, çok eşlilik, kumalık, başlık parası, berdel, aile içi şiddet, fiziksel şiddet, sözel şiddet, cinsel şiddet gibi konularda kadınların bilinçlendirilmesine çalışılmaktadır. Töre cinayetlerinin yoğun olduğu bölgelerde; evlilik öncesinde çiftlerin bilgilendirilmesi ve aile içi iletişim, temel düzeyde evlilik yeterlilikleri ve sorumluluğu kazandırılması amacıyla aile eğitimi verilmektedir. Tüm bunların yanı sıra, kadınlara ve çocuklara yönelik ihmal, istismar ve şiddet konularının kurs programlarına dahil edilmesi üzerinde çalışılmaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı hizmet içi eğitim programlarında KSGM ile işbirliği içinde “**Kadın Hakları Açısından Yeni Türk Medeni Kanunu, Töre ve Namus Cinayetleri ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği**” konularına yer vermektedir.

Ülkemizde şiddete uğrayan veya bu riski taşıyan kadınlara yönelik olarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü’ne (SHÇEK) bağlı 20 kadın konukevi ile sivil toplum kuruluşu ve yerel yönetimlere bağlı 20 sığınmaevi (bunlardan 2’si insan ticareti mağdurlarına yönelik bulunmaktadır) hizmet vermektedir. Şiddete uğrayan ya da uğrama riski taşıyan ve desteğe gereksinimi olan kadınlara ve çocuklara psikolojik, hukuki ve ekonomik alanda danışmanlık hizmetleri sunmak ve yararlanabilecekleri hizmet kuruluşları konusunda bilgilendirerek, gereksinim duydukları hizmet türüne en kısa zamanda ulaşmalarını sağlamak amacıyla 183 Alo Kadın ve Çocuk Danışma Hattı hizmet vermektedir. Ayrıca, 20 ilde SHÇEK’e bağlı 38 adet “**Aile Danışma Merkezi**”nde hizmet sunulmaktadır.

SHÇEK’e bağlı toplam 70 “Toplum Merkezi”nde aile içi şiddete uğramış kadınlara da hizmet verilmektedir. Merkezin temel amaçları doğrultusunda kadınlara psikolojik, hukuksal danışmanlık ve ekonomik yardımlar yapılmakta, kadın konukevlerinde kalma talepleri değerlendirilerek ilgili birimlere yönlendirilmektedir.

13.07.2005 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 50 bini geçen belediyelere kadın ve çocuklar için korumaevleri açma yükümlülüğü getirilmiştir.

Başbakanlık Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresine bağlı bölgede 29 adet Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM) eğitim, yönlendirme, meslek edindirme v.b. konularda kadınlara hizmet sunmaktadır. 2007 yılında Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi tarafından Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile işbirliği içinde imam ve muhtarlara yönelik olarak toplumsal cinsiyet eğitimi düzenlenmiştir.

1990'lı yıllardan itibaren şiddet mağduru kadınlara yönelik çeşitli hizmetler; Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Kadın Dayanışma Vakfı, Kadınlarla Dayanışma Vakfı, Kadın Merkezi Vakfı, Adana Kadın Danışma Merkezi ve Sığınmaevi, Van Kadın Derneği, Kırkörük Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kooperatifi gibi sivil toplum kuruluşlarınca da yürütülmektedir. Bu kuruluşlar tarafından danışma merkezlerinde, hukuki ve psikolojik destek ile sığınmaevlerinde barınma olanağı sağlanmakta; aile içi şiddet konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi için kampanyalar; hizmet sunucularına yönelik eğitim programları ve mevzuatın kadınlar lehine güçlendirilmesi yönünde çalışmalar sürdürülmektedir.

Kadın hakları konusunda çalışmaları bulunan sivil toplum kuruluşları, 1998 yılından itibaren her yıl "Kadın Sığınakları Kurultayı" düzenlemektedir. Temel bileşenlerini bağımsız kadın örgütlerinin oluşturduğu Kurultaylara SHÇEK'e bağlı kadın konukevleri, belediyelere bağlı danışma merkezleri ve kadın sığınmaevi temsilcileri katılım sağlamaktadır.

2005 yılı Türkiye-Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali İşbirliği Programı kapsamında, KSGM'nin sorumlu kuruluş olduğu ve 2007-2008 yıllarını kapsayan "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yaygınlaştırılması Projesi" başlatılmıştır. Projenin "Kadına Karşı Aile İçi Şiddetle Mücadele" İkinci Bileşeninde; kadına karşı aile içi şiddetin sebep ve sonuçları hakkında niteliksel ve niceliksel bir araştırma yer almaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele konusunda kapsamlı bir Ulusal Eylem Planı geliştirilmesi, bu alanda ülkenin gösterdiği değişimleri izlemek üzere bir veri tabanı modeli oluşturulması, hizmet modelleri, çeşitli bilinçlendirme ve hizmet-içi eğitim program modülleri geliştirilmesi yine proje kapsamında yer alan ana faaliyet alanlarıdır.

Ülkemizde kadına yönelik aile içi şiddetin ortadan kaldırılması için yürütülen çalışmalar son yıllarda yoğunlaştırılmış ve 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesinin yayınlanması ile kadına yönelik şiddetle mücadele bir devlet politikası haline gelmiştir. Söz konusu Genelge'de de belirtildiği üzere Eylem Planı tüm tarafların katılımı ve işbirliği ile KSGM'nin koordinasyonunda hazırlanmıştır. Eylem Planı'nın hazırlık sürecinde yapılan geniş katılımlı toplantılarda, atölye çalışmalarında, mevzuat ve literatür taramasında kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra yerel yönetimlerin, üniversite ve kadın alanında çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin de katkıları alınmıştır. Eylem planındaki hedefler, öncelikler ve aktiviteler bu hazırlık sürecinde yapılan çalışmalar ile belirlenmiştir.

KADINA YÖNELİK
AİLE İÇİ SİDDETLE
MÜCADELE PROJESİ

IV. ULUSAL EYLEM PLANI AMAÇ VE HEDEFLER

Ulusal Eylem Planının amacı, ülkemizde aile içinde kadına yönelik her tür şiddetin ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin tüm tarafların işbirliği ile uygulamaya konulmasıdır.

a) AMAÇ ve UYGULAMA DÖNEMİ

Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle mücadele çerçevesinde hazırlanan Ulusal Eylem Planı, Kısa (2007 - 2008), Orta (2007 - 2009) ve Uzun vade (2007 - 2010 ve sonrası) olmak üzere üç uygulama dönemini kapsamaktadır.

Bu planın amacı, ülkemizde aile içinde kadına yönelik her tür şiddetin ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin tüm tarafların işbirliği ile uygulamaya konulmasıdır.

b) HEDEFLER

1. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele konularında yasal düzenlemeler yapılması ve uygulamadaki aksaklıkları ortadan kaldırmak,
2. Aile içi şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması amacıyla, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddet konularında toplumsal farkındalık yaratmak ve zihinsel dönüşüm sağlamak,
3. Kadının sosyo-ekonomik konumunun güçlendirilmesine yönelik düzenlemeleri yapmak ve uygulanmasını sağlamak,
4. Aile içinde şiddet gören kadına ve varsa çocuklarına yönelik ulaşılabilir koruyucu hizmetlerin düzenlenmesi ve uygulanmasını sağlamak,
5. Aile içinde şiddet gören kadına ve şiddet failine yönelik tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerini düzenlemek ve uygulanmasını sağlamak,
6. Aile içinde şiddet gören kadına ve varsa çocuk/çocuklarına yönelik hizmet sunumunda kurum/kuruluş ve ilgili sektörlerarası işbirliği mekanizmasını kurmak.

KADINA YÖNELİK
AİLE İÇİ SİDDETLE
MÜCADELE PROJESİ

V. EYLEM PLANI

Hedef I

Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele konularında yasal düzenlemeler yapılması ve uygulamadaki aksaklıkları ortadan kaldırmak.

YASAL DÜZENLEMELER

Ülkemizde kadın erkek eşitliğinin sağlanması ve kadına yönelik şiddetle mücadele edilmesi çerçevesinde, başta Anayasa olmak üzere yasalarımızda (Türk Medeni Kanunu, Türk Ceza Kanunu, İş Kanunu ve Belediyeler Kanunu) reform niteliğinde değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, aile içinde şiddete maruz kalan bireyleri korumaya yönelik hükümler içermektedir.

Yasal alanda, toplumsal gelişmelere ve ihtiyaçlara paralel olarak yeniden değişiklikler yapılabilmektedir. Bu çerçevede, eylem planının amaçlarından biri de toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın ve kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için mevcut mevzuatın incelenmesi, yeni düzenlemelerin hazırlanması ve gerekli değişikliklerin yapılmasıdır.

AKTİVİTELER	SORUMLU KURUM - KURULUŞLAR	İŞBİRLİĞİ KURUM - KURULUŞLARI	UYGULAMA DÖNEMİ
I.1 Mevcut yasal düzenlemelerde kadına yönelik şiddetin tüm boyutlarıyla ele alınıp alınmadığının incelenmesi	KSGM	Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Barolar, Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar)	Kısa
I.2 Mevcut yasal düzenlemelerde kadına yönelik şiddete ilişkin uygulamadaki aksaklıkların tespiti	Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, KSGM	İlgili kamu kurum ve kuruluşları, Üniversiteler, Barolar, STK'lar	Kısa
I.3 Mevcut yasal düzenlemelerde kadına yönelik şiddete ilişkin uygulamada ortaya çıkan aksaklıkların giderilmesi	Adalet Bakanlığı, KSGM	İlgili kamu kurum ve kuruluşları, Üniversiteler, Barolar, STK'lar	Uzun
I.4 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin hazırlanarak yürürlüğe girmesi	Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, KSGM	Sağlık Bakanlığı, Barolar, STK'lar	Kısa
I.5 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Kurumu modelinin oluşturulmasına yönelik çalışmaların yapılması	KSGM	Adalet Bakanlığı, İlgili kamu kurum ve kuruluşları, Üniversiteler, STK'lar	Kısa
I.6 TBMM'de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu'nun kurulması	TBMM		Orta
I.7 Eşitlik Çerçeve Yasası'nın çıkarılması için çalışmalar yapılması	Adalet Bakanlığı	KSGM, İlgili kamu kurum ve kuruluşları, Üniversiteler, STK'lar	Uzun
I.8 Avrupa Birliği direktifleri çerçevesinde, çocuk bakım sorumluluğunun anne ve baba arasında paylaşılması amacıyla ebeveyn izni konusunda yasal düzenlemenin yapılması	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, KSGM	Adalet Bakanlığı, İlgili kamu kurum ve kuruluşları, Sendikalar, STK'lar	Uzun

Hedef 2

Aile içi şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması amacıyla, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddet konularında toplumsal farkındalık yaratmak ve zihinsel dönüşüm sağlamak.

FARKINDALIK YARATMA VE ZİHNİYET DÖNÜŞÜMÜNÜN SAĞLANMASI

Son yıllarda ülkemizde yasal alanda kadın-erkek eşitliğine ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin çok önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. 2006 yılında yayınlanan 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması bir devlet politikası haline gelmiştir. Yasal alanda gerçekleştirilen gelişmelerin uygulamaya geçmesi ve bu mücadelenin tam olarak başarıya ulaşması için en önemli adımlardan biri, kadına yönelik şiddet konusunda toplumda farkındalık yaratılması ve topyekun bir zihniyet dönüşümünün gerçekleştirilmesidir.

Gerek kamu kurumları gerekse sivil toplum örgütleri ve medya kuruluşları, bu sorunun önlenmesi amacıyla yürüttükleri kampanyalar ve eğitim programları ile kadına yönelik şiddetin bireyler ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerinin görünür kılınması ve sorunun ortadan kaldırılması için toplumun tüm kesimlerine sorumluluklar düştüğünün farkına varılması açısından önemli çalışmalar yapmaktadırlar.

Bu eylem planı ile kadına yönelik şiddet özellikle de aile içi şiddet konusunda duyarlılığın artırılması için yürütülen çalışmaların geliştirilerek yaygınlaştırılması ve koordineli bir şekilde devam etmesinin sağlanması amaçlanmaktadır. Ülkemizde kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması şiddetin önlenmesine ilişkin yasal-idari düzenlemelerin bilinmesi, hizmet sunanların yanı sıra kamuoyunun konuya duyarlı ve bilinçli olması, konunun siyasetçiler, idareciler ve medya tarafından sahiplenilmesi ile mümkün olacaktır.

AKTİVİTELER	SORUMLU KURUM - KURULUŞLAR	İŞBİRLİĞİ KURUM - KURULUŞLARI	UYGULAMA DÖNEMİ
2.1 Toplumsal cinsiyet eşitliği ve aile içi şiddetle mücadelenin uygulanan politika ve programlara yansıtılabilmesi için politika yapıcılara, karar vericilere, hizmet sunanlara ve kamuya yönelik olarak görsel ve basılı materyallerin hazırlanması, dağıtılması ve bilgilendirme etkinliklerinin düzenlenmesi	KSGM	İlgili kamu kurum ve kuruluşları, MEB, GAP İdaresi, Yerel Yönetimler, Üniversiteler, STK'lar	Kısa
2.2 Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddetle mücadele konularında erkeklere yönelik farkındalık yaratma ve zihinsel dönüşüm sağlama amaçlı görsel ve basılı materyaller hazırlanması ve eğitim programlarının düzenlenmesi	KSGM	Adalet Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, MEB, Sağlık Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, GAP İdaresi, Üniversiteler, Medya kuruluşları, Özel sektör	Orta
2.3 Toplumsal cinsiyete ilişkin olumsuz rol modellerinin eğitim materyallerinden çıkarılması ve yerine olumlu-eşitlikçi rol modellerinin konulması	MEB	KSGM, STK'lar	Kısa
2.4 Örgün ve yaygın eğitim programlarında toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesi konularının müfredat içine alınması	MEB	KSGM, SHÇEK, GAP İdaresi, Üniversiteler, STK'lar	Kısa
2.5 Evlilik başvurusunda bulunan çiftlere yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği, aile içi şiddet ve üreme sağlığı konularında bilinçlendirme materyallerinin hazırlanması ve dağıtımının sağlanması	Sağlık Bakanlığı, KSGM, ASAGM	SHÇEK, GAP İdaresi, Yerel Yönetimler, STK'lar	Kısa
2.6 Televizyon ve radyo kanallarında toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına karşı şiddet konusunda duyarlılık kazandırıcı programların hazırlanarak yayınlanması	TRT	KSGM, SHÇEK	Kısa
2.7 Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddet konularına eğitim, hukuk, tıp, iletişim ve diğer ilgili fakültelerin lisans programlarında yer verilmesi	YÖK	KSGM, Üniversiteler, Polis Akademisi	Uzun
2.8 Kamuoyunun, mevzuatımızda gerçekleştirilen kadın erkek eşitliğine ilişkin değişikliklerle ilgili olarak, basılı materyaller yoluyla bilgilendirilmesi	KSGM	STK'lar	Kısa

Hedef 3

Kadının sosyo-ekonomik konumunun güçlendirilmesine yönelik düzenlemeleri yapmak ve uygulanmasını sağlamak.

KADININ GÜÇLENDİRİLMESİ

Şiddet mağdurlarına sunulan hizmetlerin temel prensibi, mağdurun güçlendirilerek hayatının kontrolünü ve varsa çocuklarının sorumluluğunu yeniden alması konusunda her yönden destek olunmasıdır. Şiddet mağduru kadınların güçlendirilmesinde mağdurun deneyim ve bilgisinin dikkate alınması gerekmektedir. Bu alanda hizmet sunucularının sorumluluğu, mağdurların ekonomik olarak kendi ayakları üzerinde durabilecek güce kavuşması için bireyin bilgi ve becerilerini geliştirici desteği vermek ve var olan olanaklardan yararlanmasını sağlamaktır.

Bu çerçevede, eylem planının bir amacı da şiddet mağdurlarının güçlendirilmesi ve yeniden hayatlarının kontrolünü ele almaları için gerekli önlemlerin alınmasıdır.

AKTİVİTELER	SORUMLU KURUM - KURULUŞLAR	İŞBİRLİĞİ KURUM - KURULUŞLARI	UYGULAMA DÖNEMİ
3.1 Temel eğitime çocuklarını göndermeyen velilerin tespiti, ikna edilmesi ve yasal sorumluluklarının sözlü ve yazılı belirtilmesi ve bu amaçla MEB-e-Okul veri tabanı ile İçişleri Bakanlığı MERNİS-Adres Kayıt Sistemi'nin birlikte kullanılır hale getirilmesi, MEB-e-Okul veri tabanının devamsızlık ve okul terkinin izlenmesi için etkinleştirilmesi	İçişleri Bakanlığı, MEB	Adalet Bakanlığı, STK'lar, KSGM	Kısa-Orta-Uzun
3.2 Milli Eğitim Bakanlığınca kız çocuklarının okullulaşmasını arttırabilmek amacıyla uygulanan özel önlemlere ilaveten, MEB burslarından kız çocuklarının daha fazla yararlanması için özel düzenleme yapılması, Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda vurgulandığı gibi, orta öğretime erişimdeki cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak amacıyla gerekli önlemlerin alınması	MEB	KSGM, STK'lar	Kısa-Orta-Uzun
3.3 Gerek okul öncesi ve gerekse temel öğretimde toplumsal cinsiyet duyarlılığının gözetilmesi ve bu duyarlılığın ders programlarında, yaşam becerileri kapsamında verilmesi	MEB	KSGM, STK'lar	Kısa-Orta-Uzun
3.4 Kız çocuklarını eğitime kazandırmak için yatılı pansiyonlu hizmetler sağlamakla birlikte ekonomik ve sosyal destek sağlanması	MEB	Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, KSGM, Özel Sektör	Uzun

AKTİVİTELER	SORUMLU KURUM - KURULUŞLAR	İŞBİRLİĞİ KURUM - KURULUŞLARI	UYGULAMA DÖNEMİ
3.5 Kız çocuklarının eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanmasının önünde duran engellerin bilimsel araştırmalar yapılarak tespit edilmesi. Kız çocuklarına yönelik cinsiyet ayrımcılığına bağlı engellerin ortadan kaldırılması için gereken çalışmaların planlanması ve uygulanması.	MEB, YÖK, TÜİK	KSGM	Uzun
3.6 Kadın girişimciliğinin teşvik edilmesi, bu konuda eğitim, danışmanlık ve finansal hizmetlerin sunulması	İŞ - KUR, KOSGEB	MEB, KSGM, GAP İdaresi, Üniversiteler, STK'lar,	Uzun
3.7 Kadınlara yönelik istihdam garantili meslek edindirme kurslarının iş piyasasında ihtiyaç duyulan alanlarda çeşitlendirilerek artırılması	İŞ-KUR	MEB, KSGM, KOSGEB, GAP İdaresi Üniversiteler, STK'lar, Özel Sektör	Uzun
3.8 Yoksulluğun azaltılması amacıyla, pozitif ayrımcılık içerecek şekilde, yoksul kadınların ve kadın başlı ailelerin gelir getirici faaliyetlerinin, İl Özel İdaresi Kanunu kapsamında Mikro Kredi uygulamalarıyla desteklenmesi	İçişleri Bakanlığı (Valilikler)	KSGM,GAP İdaresi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Yerel yönetimler, Üniversiteler, STK'lar	Uzun
3.9 Çalışma hayatında yönetici konumundaki kadınların sayısının artırılması için gerekli desteğin sağlanması	Kamu kurum ve kuruluşları, Özel Sektör	Sendikalar	Uzun
3.10 Kadın konusunda çalışan STK'ların proje hazırlama, yürütme ve kaynak bulma konularındaki kapasitelerinin geliştirilmesi	KSGM	İlgili kamu kurum ve kuruluşları, GAP İdaresi, üniversiteler, uluslararası kuruluşlar, STK'lar	Uzun
3.11 Makul ücret karşılığında yaşlı, engelli ve çocuk bakım hizmetlerini sunacak bakım evleri ve kreşlerin sayısının artırılması için kamu ve özel sektör desteğinin sağlanması	MEB, SHÇEK, Yerel Yönetimler	İlgili kamu kurum ve kuruluşları, Özel sektör	Uzun
3.12 Kadın öğretmenlerin ve eğitimcilerin, MEB'in her düzeyinde eğitim yöneticisi konumlarına getirilmesini sağlayacak özendirme ve düzenlemelerin yapılması	MEB	KSGM, STK'lar	Uzun
3.13 Kadının çalışma hayatına girişte ve çalışma hayatında karşılaştığı her türlü ayrımcılığa karşı gerekli önlemlerin alınması	ÇSGB	KSGM, İş-Kur Genel Müdürlüğü, İlgili kamu kurum ve kuruluşları, Sendikalar	Uzun

Hedef 4

Aile içinde şiddet gören kadına ve varsa çocuklarına yönelik ulaşılabilir koruyucu hizmetlerin düzenlenmesi ve uygulanmasını sağlamak.

KORUYUCU HİZMET SUNUMU

Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede, kadının şiddete maruz kalmamasını sağlayacak tedbirlere (farkındalık yaratma, zihniyet dönüşümünün sağlanması vb) öncelik verilmelidir. Şiddeti önlemeye yönelik tedbirlerin yanı sıra, şiddete uğrayan ya da risk altında olan kadınlara sunulmakta olan koruyucu hizmetlerin geliştirilmesi, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde bu hizmetlerin standartlarının ve prosedürlerinin belirlenmesi gerekmektedir.

1998 yılında aile içi şiddeti önlemek amacıyla çıkarılan ve 2007 yılında uygulamadaki aksaklıkların giderilmesini teminen yeniden düzenlenen 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, aile içinde şiddete maruz kalan bireylerin korunmasına ilişkin önemli bir yasal düzenlemedir. Aile içi şiddetin toplumda özel alan olarak görülmesi, mağdurların tespiti konusunda zorluklara neden olmaktadır. Bu zorlukların aşılması, hizmet sunum modellerinin geliştirilmesi ve tüm hizmet sunucuların eş güdümlü çalışmaları ile mümkün olacaktır. Sığınmaevleri ve kadın konuk evleri sayılarının artırılması ve uluslararası standartta hizmet vermeleri, şiddet mağduru kadınlara sunulacak hizmet kalitesini artıracaktır.

AKTİVİTELER	SORUMLU KURUM - KURULUŞLAR	İŞBİRLİĞİ KURUM - KURULUŞLARI	UYGULAMA DÖNEMİ
4.1 Şiddet mağduru ya da risk altındaki kadınlara sunulması gereken hizmetlerin (koruma, barındırma, tedavi, meslek/iş edindirme, güçlendirme, yasal haklar, çocuk/yaşlı bakımı ve rehabilitasyon vb.) tanımlanması, standartlarının ve prosedürlerinin belirlenmesi, (hizmet ağı modeli geliştirilmesi), denetim mekanizma modelinin oluşturulması	KSGM, SHÇEK	Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, MEB, Sağlık Bakanlığı, Yerel yönetimler, Barolar, üniversiteler, STK'lar	Kısa
4.2 Hizmet sunumunda yer alan profesyonellerin madde 4.1'e uygun olarak hazırlanan görev tanımları, yetki ve sorumlulukları çerçevesinde gerekli niteliklerin kazandırılması için eğitim programlarının uygulamaya konulması	KSGM	İlgili kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar	Kısa
4.3 Kadın konukevlerinin nitelik ve nicelik bakımından geliştirilmesi amacıyla Avrupa Birliği standartları dikkate alınarak altyapı standartlarını ve alternatif işletim modellerini içeren bir yönergenin hazırlanması	SHÇEK	KSGM, Yerel Yönetimler, STK'lar	Kısa
4.4 Yerel yönetimlerce kadın konukevlerinin açılması ve STK'lar tarafından kurulmuş ya da kurulacak olan bağımsız sığınma evi ve kadın dayanışma merkezi açma ve işletme girişimlerinin, yerel yönetimler ve İl Özel İdareleri tarafından desteklenmesi	Valilikler, Yerel Yönetimler	SHÇEK, STK'lar	Uzun
4.5 Kadın konukevi/sığınma evinde kalan kadınların çocuklarının ihtiyaç duyulduğunda, MEB'e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarından ücretsiz olarak yararlanmalarının sağlanması	MEB	SHÇEK	Kısa
4.6 Şiddet mağduru ya da risk altındaki kadınlara ülke genelinde 24 saat ücretsiz hizmet verecek uluslararası standartlarda "ALO ŞİDDET HATTI" kurulması	SHÇEK	KSGM, Türk Telekom, STK'lar	Kısa
4.7 Aile danışmanlık hizmetlerinin, aile içi şiddetle mücadeleyi içerecek şekilde geliştirilmesi	SHÇEK	KSGM, ASAGM, GAP İdaresi, Yerel yönetimler, STK'lar	Kısa
4.8 Kent planlamasında, sokak ve parkların iyi aydınlatılması, acil telefon hatlarına erişilebilirliğin artırılması	Yerel Yönetimler	STK'lar	Uzun

Hedef 5

Aile içinde şiddet gören kadına ve şiddet failine yönelik tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerini düzenlemek ve uygulanmasını sağlamak.

TEDAVİ VE REHABİLİTASYON HİZMETLERİNİN SUNUMU

Kadına yönelik aile içi şiddet, bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak zarar gördükleri önemli bir halk sağlığı problemi olarak tanımlanmaktadır. Aile içinde şiddet gören kadına çoğu kez tedavi, rehabilitasyon ve danışmanlık hizmetlerinin bir arada sunulması gerekmektedir.

Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede kalıcı çözümlere ulaşılması için, şiddet uygulayan bireylere yönelik caydırıcı yaptırımların yanı sıra, bu kişiler için hazırlanmış özel rehabilitasyon programlarının gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede, sağlık kuruluşlarında gerek aile içi şiddet mağduruna, gerekse şiddet uygulayan bireye yönelik tedavi, rehabilitasyon ve danışmanlık hizmetlerinin sunulduğu özel birimlerin oluşturulması aile içi şiddetle mücadelede büyük önem taşımaktadır.

AKTİVİTELER	SORUMLU KURUM - KURULUŞLAR	İŞBİRLİĞİ KURUM - KURULUŞLARI	UYGULAMA DÖNEMİ
5.1 Aile içi şiddetin bir sağlık sorunu olarak tanımlanması, sağlık hizmetlerinin sunumunda kadına yönelik şiddetin dikkate alınması; birinci basamak sağlık kuruluşlarında çalışan ebelerin ve hemşirelerin ev ziyaretleri ve rutin çalışmaları içine kadına karşı şiddet konusunun dahil edilmesi	Sağlık Bakanlığı, KSGM	Üniversiteler; TTB ve diğer ilgili meslek kuruluşları	Orta
5.2 Sağlık kuruluşlarında şiddet mağduru kadınlara yönelik tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin verildiği özel birimler oluşturulması ve bu birimlerde sağlık personelinin yanı sıra konu ile ilgili diğer uzmanların ortak çalışma yürütmesi	Sağlık Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, SHÇEK, Üniversiteler; TTB ve diğer ilgili meslek kuruluşları	Orta
5.3 Sağlık kuruluşlarında şiddet uygulayanlara yönelik danışmanlık, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin verildiği özel birimler oluşturulması ve bu birimlerde sağlık personelinin yanı sıra konu ile ilgili diğer uzmanların ortak çalışma yürütmesi	Sağlık Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, SHÇEK, Üniversiteler; TTB ve diğer ilgili meslek kuruluşları	Orta
5.4 Üniversitelerde, sosyal hizmet uzmanlığı, psikoloji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümlerinin yaygınlaştırılması veya bu bölümlere alınacak öğrenci kontenjanlarının artırılması	YÖK	Üniversiteler	Uzun
5.5 5.4'te belirtilen bölümlerden mezun olanların şiddet mağduruna ve şiddet uygulayanlara yönelik hizmet veren birimlerde istihdam edilmesi	Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, SHÇEK	İlgili kamu kurum ve kuruluşları	Uzun

Hedef 6

Aile içinde şiddet gören kadına ve varsa çocuk/çocuklarına yönelik hizmet sunumunu gerçekleştirmek üzere kurum/kuruluş ve ilgili sektörler arası işbirliği mekanizmasını kurmak.

KURUM/KURULUŞLARARASI İŞBİRLİĞİ

Aile içinde kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için, toplumda duyarlılığın geliştirilmesi ve zihniyet dönüşümünün sağlanmasına yönelik çalışmaların yanı sıra, mağdurların korunması, tedavisi ve rehabilitasyonu, şiddet uygulayanların cezalandırılması ve rehabilitasyonu gibi çok yönlü ve topyekun bir mücadelenin yürütülmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, ulusal ve yerel düzeyde birçok farklı kurum ve kuruluşun birlikte hareket ederek hizmet sunabileceği iyi yapılandırılmış bir işbirliği mekanizması oluşturulmalıdır. Hizmet veren kurum ve kuruluşlar arasında oluşturulan kalıcı işbirliğinin, kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasında ve kaynakların verimli kullanılmasında katkısı son derece önemlidir.

Başbakanlık tarafından yayınlanan “Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler” konusundaki 2006/17 sayılı Genelge, kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesinde sektörler arasında iş birliği ve eşgüdümün geliştirilmesi amacıyla, kurum ve kuruluşların sorumluluklarını belirleyen bir çerçeve oluşturmaktadır. Söz konusu Genelge ile, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yürütülecek çalışmalarda koordinasyon görevi Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir.

Bu çerçevede, Ulusal Eylem Planı ile işbirliği ağının yaygınlaştırılması ve yeni işbirliği modellerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

AKTİVİTELER	SORUMLU KURUM - KURULUŞLAR	İŞBİRLİĞİ KURUM - KURULUŞLARI	UYGULAMA DÖNEMİ
6.1 Aile içi şiddetle mücadelede kurum/kuruluş bazında yapılacak işbirliği çerçevesinin, hizmet sunum noktalarının, yetki ve sorumlulukların ve yapılacak işlerin tanımlandığı kurumlar arası işbirliği protokollerinin hazırlanması ve imzalanması	Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, KSGM	İlgili kamu kurum ve kuruluşları, GAP İdaresi, Yerel yönetimler, Üniversiteler, STK'lar	Kısa
6.2 Kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik olarak yerel düzeyde valilik, emniyet, jandarma, belediye, müftülük, üniversite, meslek örgütleri ve STK temsilcilerinin katılımıyla yerel koordinasyon komitelerinin kurulması	İçişleri Bakanlığı (Valilikler, İl Emniyet Müdürlükleri / Jandarma Komutanlıkları, Yerel Yönetimler)	KSGM, SHÇEK, Diyanet İşleri Başkanlığı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, GAP İdaresi, Üniversiteler, Barolar, STK'lar	Kısa
6.3 Kadına yönelik şiddet konusunda yapılan araştırmaların ve yayınların temin edilmesi ve kullanıma açılması	KSGM	İlgili kamu kurum ve kuruluşları, Üniversiteler, STK'lar	Kısa
6.4 Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik bilgilendirme çalışmalarının yapılması	KSGM, Maliye Bakanlığı	DPT	Kısa
6.5 Ulusal düzeyde kadına yönelik aile içi şiddetin izlenebilmesi amacıyla göstergelerin belirlenmesi, ilgili kurum/kuruluşların ortak kullanacağı bir bilgi sisteminin kurulması	TÜİK	Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, KSGM, SHÇEK, GAP İdaresi, STK'lar	Kısa

KISALTMALAR

ASAGM	Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırma Genel Müdürlüğü
BM	Birleşmiş Milletler
CEDAW	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
ÇATOM	Çok Amaçlı Toplum Merkezleri
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DPT	Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı
İŞ-KUR	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KSGM	Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
SHÇEK	Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü
TTB	Türk Tabipleri Birliği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
WHO	Dünya Sağlık Örgütü
YÖK	Yükseköğretim Kurulu